

Putnu gripa

Publicēts: 31.03.2023.

Atjaunināts: 14.07.2023.

Putnu gripa ir akūta, ļoti lipīga putnu infekcijas slimība, kas rada bojājumus dažādās dzīvnieku orgānu sistēmās un tās kliniskā izpausme atkarīga no ierosinātāja patogenitātes. Putnu gripai raksturīga augsta putnu mirstība. Mājputni var inficēties, nonākot kontaktā ar inficētajiem savvaļas putniem. Tāpat putni var inficēties ar piesārņotu ūdeni, barību vai priekšmetiem (apaviem, apģērbu, inventāru), uz kuriem nokļuvis vīruss.

Ar putnu gripu slimo vistas, kaijas, pīles, zosis, tītari, paipalas, pāvi, fazāni un strausi, retāk citas putnu sugas, tomēr ir arī gadījumi, kad ar putnu gripu inficējas arī cilvēki. Reģionos, kur ir atklāti slimi (inficēti) putni, nosaka pagaidu aizsardzības un uzraudzības zonas. Šajās zonās tiek ierobežota dzīvu putnu pārvietošana, mājputni tiek turēti iekšējās un rūpīgi uzraudzīti. Tiek noteikti stingri dezinfekcijas pasākumi.

ECDC brīdina, ka situācija saistībā ar putnu gripu Eiropā un pasaulē turpina pasliktināties, un tiek ziņots par jauniem uzliesmojumiem putnu vidū un atsevišķiem infekcijas gadījumiem zīdītāju vidū. Valstīs ārpus ES ir ziņots par sporādiskām cilvēku infekcijām, savukārt risks sabiedrībai ES joprojām ir zems. Kaut gan uzliesmojumu skaits mājputnu vidū no 2022. gada decembra līdz 2023. gada martam ES ir samazinājies no augstākā punkta 2022. gada novembrī, tomēr netipiska kaiju masveida mirstība tika novērota tādās valstīs kā Francija, Beļģija, Nīderlande un Itālija. Mājputnu inficēšanās risks tuvākajos mēnešos var palielināties saistībā ar kaiju migrāciju, kas iespējams, pārklāsies ar mājputnu audzēšanas apgabaliem.

A tipa gripas vīrusa apakštipi

Pastāv četru tipu gripas vīrusi A, B, C un D. Savvaļas ūdensputni (gulbj, pīles, zosis, kaijas utt.) tiek uzskatīti par A tipa putnu gripas vīrusa galvenajiem rezervuāriem jeb nēsātājiem.

A tipa gripas vīruss tiek iedalīts divos apakštipos pēc diviem proteīniem, kas atrodas uz vīrusa virsmas (vīrusa virsmas antigēni): hemaglutinīns (HA) un neiraminidāze (NA). Šobrīd ir 18 zināmie HA apakštipi un 11 zināmie NA apakštipi.

Lai gan ir ziņots par atsevišķiem putnu gripas gadījumiem cilvēkiem, un šie gadījumi parasti ir saistīti ar smagu slimības norisi un bieži letālu iznākumu, cilvēku inficēšanās joprojām ir reta parādība. Lielākā daļa putnu gripas gadījumu cilvēkiem, par kuriem nesen ziņots no valstīm ārpus ES, bija saistīti ar saskarsmi ar slimiem un mirušiem mājputniem bez individuālo aizsardzības līdzekļu lietošanas, un īpaši bieži inficēšanās notikusi, kontaktējoties ar slimajiem mājas putniem piemājas saimniecībās.

Cilvēku vidū pēdējie reģistrētie saslimšanas gadījumi (2022. gada oktobris – 2023. gada februāris) reģistrēti Ķīnā, Ekvadorā un Kambodžā. Pašreiz Eiropā inficēšanās risks iedzīvotājiem kopumā ir zems vai vidējs cilvēkiem, kuri ikdienā nodarbojas ar putnkopību.

Piesardzības pasākumi

Saskarē ar dzīvnieku mājputniem vai savvaļas putniem lietojiet cimdus, valkājiet respiratoru vai sejas aizsargmasku. Pēc saskares ar putniem vai putnu izkārnījumiem vienmēr nomazgājiet rokas ar ziepēm un ūdeni.

Pastaigā nevajadzētu aizmigt savvaļas putnus, bet turot putnus brīvi mājāsaimniecībā, vajadzētu lietot cimdus.

Neļaujiet saviem bērniem spēlēties ar putniem un izstāstiet, kā rīkoties, ja viņi pamana slimus vai beigtus dzīvniekus; pārliecinieties, ka bērni ievēro personīgo higiēnu.

Nekad nekaut un neēst slimus vai mirstošus putnus, jo šādā gadījumā inficēšanās risks var būt daudz lielāks.

Stingrāki piesardzības pasākumi jāievēro putnu kopējiem (kuri regulāri saskaras ar mājputniem), arī veterinārārstiem, medniekiem, putnu pētniekiem (kuri regulāri ir saskarē ar savvaļas putniem).

Vai cilvēki slimo ar putnu gripu?

Inficēti putni izdala putnu gripas vīrusu ar siekalām, izkārnījumiem un gļotām. Cilvēku saslimšanas gadījumi ir reti, tomēr, ja pietiekams daudzums putnu gripas vīrusa nokļūst cilvēka organismā (ieelpojot vai nonākot tiešā kontaktā ar mutes, deguna vai acu gļotādu) cilvēks arī var saslimt ar putnu gripu.

Cilvēku saslimšanas gadījumi konstatēti lielākoties pēc ilglaicīga un tuva kontakta ar putniem, kad nav ievēroti drošības pasākumi – nav valkāti cimdi, sejas maska vai respirators (ar netīrām rokām cilvēks pieskāries sejai, mutei, acīm), tomēr ir gadījumi, kur inficēšanās notikusi, arī atrodoties piesārņotā vidē vai saskarē ar vīrusa piesārņotām virsmām.

Iespējama transmisija no cilvēka uz cilvēku atsevišķos gadījumos ciešā, tuvā kontaktā.

Kādi ir saslimšanas simptomi cilvēkiem un kā norit ārstēšana?

Cilvēku saslimšanas simptomi ar putnu gripu var būt līdzīgi simptomiem, ko izraisa cilvēku gripas vīrusi – paaugstināta temperatūra, drudzis, kakla sāpes, klepus, muskuļu sāpes, slikta dūša, vemšana, caureja, iekaisušas acis, apgrūtināta elpošana, pneimonija (plaušu karsonis). Putnu gripas klīniskā norise cilvēkiem parasti ir smagāka un letalitāte var sasniegt pāri 50%.

Saslimšanas gadījumā jāsazinās ar ģimenes ārstu un, ja esat bijis saskarē ar savvaļas vai mājputniem, noteikti jāpiemin arī šis fakts, lai varētu veikt laboratorisko pārbaudi un izslēgtu putnu gripas iespējamību.

Ārstēšanu nosaka ģimenes ārsts. Tā var ietvert pretvīrusu zāļu lietošanu.

Kā rīkoties, ja cilvēkam ir aizdomas par saslimšanu ar putnu gripu?

Ja 10 dienu laikā pēc kontakta ar putniem cilvēks jūt saslimšanas pazīmes, ir jāievēro mājas izolācija, nedrīkst apmeklēt skolu vai darbu. Nekavējoties jāsazinās ar savu ģimenes ārstu, lai pārrunātu tālāko ārstēšanu un izslēgtu putnu gripas iespējamību. Ņemot vērā slimības epidemioloģisko bīstamību (inficēšanas risku ģimenes locekļiem) un klīnisko smagumu, apsverama izolācija ārstniecības iestādē (slimnīcā). Izolāciju pārtrauc tikai ar ārsta atļauju.

Tuvās kontaktpersonas (ģimenes locekļi) novēro savu veselību vismaz 10 dienas un ziņo savam ģimenes ārstam, ja parādās kādi no saslimšanas simptomiem.

Kā rīkoties, ja atrodat beigtu savvaļas putnu vai mājputnu?

Ikvienam iedzīvotājam aicinām ziņot par atrastiem beigtu savvaļas putniem, zvanot uz Pārtikas un veterināro dienesta (PVD) uzticības tālruni - automātisko atbildētāju [+371 67027402](tel:+37167027402) vai informējot tuvāko [PVD teritoriālo pārvaldi](#). Precīzi aprakstiet putna liķa atrašanās vietu vai nosauciet koordinātes.

Nekādā gadījumā putnus nevajadzētu nest uz mājām (it īpaši, ja mājās tiek turēti jebkādi putni) vai vest uz dzīvnieku patversmēm, jo, ja atvestais putns izrādīsies inficēts, nāksies likvidēt visus mājās vai patversmē mītošos putnus.

Piesardzības pasākumi medniekiem

Medniekiem ieteicams apstrādāt beigtus putnus uzreiz pēc noķeršanas turpat uz lauka, ievērot personīgo higiēnu to darot – valkāt cimdus, sejas aizsargmasku vai respiratoru, kā arī aizsargāt acis (valkāt aizsargbrilles). Personīgos aizsardzības līdzekļus ieteicams

izmest uzreiz pēc lietošanas un rūpīgi mazgāt rokas ar ziepēm un ūdeni pēc saskares ar putna gaļu.

Vienmēr termiski apstrādājiet medijuma gaļu un putnu olas pirms lietošanas uzturā!

Ieteikumi mājputnu turētājiem

Lai pasargātu savu ganāmpulku no putnu gripas, PVD aicina ikkatru putnu īpašnieku/ turētāju – gan komerciāla rakstura mājputnu saimniecībās, gan piemājas mājputnu audzētājus, ievērot bioloģiskās drošības principus, novēršot kontaktu starp mājputniem un savvaļas putniem un ziņot par masveida putnu saslimšanas vai neskaidras nāves gadījumiem.

Barošana un dzirdināšana jāorganizē mītnē vai norobežotā teritorijā, novēršot savvaļas putnu piekļūšanu barībai un pakaišiem, kā arī darbiniekiem un personām, kuras nonāk kontaktā ar mājputniem, jānodrošina darba vai maiņas apģērbs un apavi, ko lieto tikai mājputnu turēšanas vietā.

Tāpat mājputnu dzirdināšanai jāizmanto ūdens, kas nav iegūts virszemes ūdenskrātuvēs, savukārt, lai novērstu tiešu un netiešu kontaktu ar savvaļas ūdensputniem, aizliegts mājputnus un nebrīvē turētus ūdensputnus izlaist dabīgas izcelsmes ūdenstilpēs.

Ja jārūpējas par slimiem putniem, ievērojiet piesardzības pasākumus:

Lietojiet cimdus, acu un mutes aizsargus, respiratoru.

Mazgājiet rokas ar ziepēm un ūdeni pēc katra kontakta ar slimo dzīvnieku.

Neaiztieciet savu seju (muti, degunu, acis) laikā, kamēr apkopjat slimos mājputnus un vēl neesat mazgājis rokas.

Nomainiet drēbes pirms došanās pie veselajiem putniem.

Slimos putnus turiet atsevišķā telpā no veselajiem putniem.

Ieteikumi ceļotājiem

Šobrīd nav ieviesti nekādi ceļojumu ierobežojumi saistībā ar putnu gripas izplatību, tomēr, ja dodaties uz reģionu, kur putnu gripas izplatība ir augsta, aicinām ievērot šādus drošības pasākumus:

Neapmeklēt putnu fermas, dzīvo putnu tirgus vai citas vietas, kur tiek audzēti, turēti vai pārdoti putni.

Neēst jēlu vai nepilnīgi pagatavotu putnu gaļu.

Mazgājiet rokas ar ūdeni un ziepēm, kā arī ievērojiet labu personīgo higiēnu.

Sazinieties ar savu ģimenes ārstu, ja ir radušās aizdomas par saslimšanu.

Papildu informācija par Putnu gripas izplatību un uzliesmojumiem atrodama Pārtikas un veterinārā dienesta tīmekļvietnē <https://www.pvd.gov.lv/lv/putnu-gripa>

Vairāk informācijas šeit:

<https://www.pvd.gov.lv/lv/putnu-gripas-uzliesmojumi-latvija>

<https://www.pvd.gov.lv/lv/jaunums/papildinata-jauni-putnu-gripas-gadījumi-savvalas-putniem>

 [Par putnu gripas risku kaķiem](#)

Informācija ģimenes ārstiem

[Par putnu gripu](#)

● [Pielikums: A GRIPA H5N1 gadījuma definīcija](#)

● [Ieteikumi ārstniecības iestādēm par putnu gripas testēšanas kārtību](#)

Putnu gripa

Ķīnā

[Skatīt vairāk](#)

<https://www.spkc.gov.lv/lv/putnu-gripa>